

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วันที่รับบทความ	14/06/2561
วันแก้ไขบทความ	25/06/2561
วันที่ตอบรับบทความ	27/06/2561

ฉัตรชัย ตั้งศรีทอง¹ พิกุล ภูมิโคกรักษ์²
นฤมล ศักดิ์ปกรณีกานต์³

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงมี 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ ปี 2554-2556 จำนวน 4 คน ได้จากการ สุ่มแบบเจาะจงรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ 2) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และกรรมการสถานศึกษา ที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ปี 2550-2559 จำนวน 355 โรงเรียน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) รวบรวมข้อมูลโดยการสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการ Focus Group Discussion กลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 40 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ที่มีระดับการปฏิบัติค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายด้านและต้องนำมากำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ รวม 32 ประเด็นการพัฒนา 2) การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงใช้วิธีการพัฒนาด้วยตนเอง และ 3) การประเมินรูปแบบ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล : chatchat1959@gmail.com

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

การบริหารสถานศึกษาพอเพียง พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง การบริหารสถานศึกษาพอเพียง

¹ Lecturer, Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University

e-mail: aucifer16@gmail.com

² Assistant professor, Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University

³ Assistant professor faculty of Science and Technology Phranakhon Rajabhat University

⁴ Lecturer faculty of Science and Technology Phranakhon Rajabhat University

Development of Administrative Model for Sufficiency Schools under the Primary Educational Service Area Office in Lower Northeastern Region

Received	14/06/2561
Revised	25/06/2561
Accepted	27/06/2561

Chatchai Thongsritong¹ Pikul Bhoomkhokrak²

Narumon Sakpakornkan³

Abstract

This research aimed 1) to study the administrative condition of sufficiency schools under the Primary Educational Service Area Office in lower northeastern region; 2) to develop the administrative model for sufficiency schools under the Primary Educational Service Area Office in lower northeastern region; and 3) to assess the administrative model under the Primary Educational Service Area Office in lower northeastern region. For studying the administrative condition of sufficiency schools, there were two groups of research samples: 1) 4 administrators of prototype sufficiency schools from 2011 to 2013 who were drawn using Purposive Sampling, and the data were collected by interviews, 2) administrators, chief academic officers, and school board members from 355 schools passing the sufficiency school evaluation from 2007 to 2016. The samples were drawn using Multistage Random Sampling, and the questionnaire was used to collect data. For developing the administrative model for sufficiency schools, the samples were 10 scholars, and the data were collected using Focus Group Discussion. The samples for assessing administrative model for sufficiency schools were 9 scholars and 40 administrators in practitioner level. The finding showed that 1) the study of the administrative condition of sufficiency schools with the average operating level lower than the average in each aspect suggested the development framework in 5 aspects: (1) school administration and management, (2) curriculum and instruction, (3) student development activity, (4) human resource development, and (5) result/success. Altogether,

¹ Doctoral student, Educational Administration Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

e-mail : chatchat1959@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Education, Educational Administration Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Education, Mathematics Program, Buriram Rajabhat University

there were 32 issues needed to be developed; 2) self-development method was used in development of administrative model for sufficiency schools; and 3) the assessment of the administrative model of sufficiency schools revealed that the appropriateness, the possibility, and the benefit were at the highest level.

Keywords: development model, sufficiency school model, sufficiency school management

เพียงที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมทุกจังหวัดไม่น้อยกว่า 800 แห่ง ระยะเวลาที่ 3 พ.ศ. 2553-2554 ประกาศจุดเน้นคุณภาพผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สองโดยให้ความสำคัญและมีความเชื่อมั่นว่าหากสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้เป็นวิถีปฏิบัติของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศเป็นนโยบายให้เกิดการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในปี พ.ศ. 2554 จำนวนทั้งสิ้น 9,999 แห่ง และระยะที่ 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป็นนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สถานศึกษาอย่างมีคุณภาพทุกแห่งภายในปี พ.ศ. 2556 และได้จัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปี พ.ศ. 2554-2556 จัดแบ่งสถานศึกษาสำหรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) สถานศึกษาทั่วไป 2) สถานศึกษาพอเพียง 3) สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และ 4) ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ทั้งนี้การประเมินสถานศึกษาทั่วไปให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่วนการประเมินสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา นั้นให้เป็นไปตามศักยภาพและความสมัครใจ และต้องมีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา อย่างน้อย 1 แห่ง ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5, 2554 , หน้า 1)

จากรายงานผลการดำเนินการประเมินสถานศึกษาพอเพียงสังกัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 8 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี พบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีจำนวน 6,074 แห่ง ประเมินผ่านเกณฑ์เป็นสถานพอเพียงทั้ง 4 ระยะเวลาปี 2550-2559 จำนวน 4,693 แห่ง ยังคงมีสถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงจำนวน 1381 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า 1)

จากการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่จริงจังต่อการนำผล การปฏิบัติงานของปีที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงพัฒนาและกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีทำให้การดำเนินงานตามแผนไม่ตรงประเด็นและไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงในปัญหาที่เกิดขึ้น ครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญตระหนักต่อการจัดกิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อการเสริมแรงทางบวกและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืนตามวิถีความพอเพียง บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ทำให้คุณลักษณะ ต่อวิถีความพอเพียงของบุคลากรไม่มีภาพที่ชัดเจน ทั้ง

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย พร้อมบันทึกเสียง วิดีโอ (VDO) ภาพกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน

ระยะที่ 3 ศึกษาข้อมูลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง จากสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ประชากร คือ สถานศึกษาที่ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (ปี 2550-2559) จำนวน 4,693 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูวิชาการ กรรมการสถานศึกษาพอเพียงที่ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2547, หน้า 227) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จำนวน 355 โรงเรียน 1,065 คน

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ฉบับที่ 2 สอบถามครูวิชาการ ฉบับที่ 3 สอบถามกรรมการสถานศึกษา ซึ่งแต่ละฉบับจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาการปฏิบัติและการนำไปใช้ทำให้เกิดความสำเร็จ ต่อการบริหารสถานศึกษาพอเพียง และส่วนท้ายของแบบสอบถามจะมีคำถามปลายเปิด (Open Ended) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถให้การเสนอแนะเพิ่มเติมได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมส่งแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ในบางส่วนผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณ ความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความโดดเด่น เป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการบริหารและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จเชิงประจักษ์

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึก, เทปบันทึกเสียง, วีดีโอ (VDO) ภาพกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำเสนอหลักการความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดรวมทั้งชี้แจงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

3.2 กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการนำเสนอโดยให้แสดงความคิดเห็นคนละ 2 รอบ ๆ ละประมาณ 5 นาที และขออนุญาตบันทึกเสียง และภาพในกิจกรรมสนทนากลุ่ม

สรุปประเด็นที่จะนำมาพัฒนารายด้านและรายชื่อ และพิจารณารูปแบบที่ผู้วิจัยร่างโดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.2.1 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้ 1) หลักการสร้างรูปแบบ 2) แนวคิดการบริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยกำหนดเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

3.2.2 ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามโครงสร้างที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลกระบวนการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

กลุ่มที่ 2 การประเมินโดยผู้บริหารระดับปฏิบัติการ

1.2 ประชากร คือ ผู้บริหารระดับปฏิบัติการ ที่ผ่านและยังไม่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารระดับปฏิบัติการที่ผ่านและยังไม่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1-7 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 40 คน ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ที่ผู้วิจัยจัดทำและพัฒนาขึ้น

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยที่สุด ประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คนทดลองใช้ 7 วัน ภายหลังจากทดลองใช้ นำไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7 จำนวน 40 คน เป็นผู้ประเมิน ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการประเมิน โดย คำนวณ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษา ที่ชัดเจนตามสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษามีการประสานงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนส่งเสริมการถอดบทเรียน ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ และบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการทั้ง 5 ด้านไปพร้อมๆ กันจึงจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาพอเพียงประสบผลสำเร็จ

ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนไม่จัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ส่งเสริมการนำนักเรียนถอดบทเรียนและส่งเสริมการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษารวมทั้งการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามหลัก 2 3 4 ไม่ครอบคลุม

ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า การเสริมแรงทางบวกและจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สามารถจัดบูรณาการกับกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดจิตอาสาเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะความพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารยังต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความรู้ เข้าใจ และเข้าถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ และติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยการพูดคุย สื่อสารกับครูให้กำลังใจในการทำงาน และอบรมครูแกนนำสู่การขยายผล

2.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ 1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม
แนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมี
ส่วนร่วม

2.1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา คือ 1) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร 2) การติดตาม
ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร

2.1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ คือ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เรียน
ที่พึงชี้หรือส่งเสริมสนับสนุนการมีคุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง

2.2 กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสรุปผลได้ว่า วิธีการพัฒนาและดำเนินการขับเคลื่อน
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาต้องให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านไปพร้อม ๆ กันตามรูปแบบที่ผู้
วิจัยพัฒนาขึ้นโดยไม่จำกัดว่าจะเริ่มต้นใดก่อน พิจารณาจากสภาพปัญหาความจำเป็นและบริบทของสถาน
ศึกษาเป็นสำคัญ

3. ผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความมีประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารสถาน
ศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคณะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง โดยผู้ทรง
คุณวุฒิ จำนวน 9 คน และผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 40 คน พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอ
เพียงมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประเด็นการติดตามและรายงานผลตามแผนปฏิบัติงาน
ประจำปีเพื่อพัฒนาปรับปรุงเผยแพร่ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพความเป็นจริงตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ยังไม่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระบบการบริหารสถาน
ศึกษาขาดการทบทวนปรับปรุงพัฒนาแผนการปฏิบัติการประจำปี ดำเนินงานไม่สอดคล้องกับบริบทของ
โรงเรียน ผู้บริหารขาดความตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่ง
หากผู้บริหารนำผลการติดตามแผนปฏิบัติงานไปพัฒนาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ทราบ
ถึงสภาพปัญหาและแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น สอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ นาคพงษ์ (2555, หน้า 49)
ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงนั้น ส่วนใหญ่ดำเนินการในด้านการวางแผน สถานศึกษามีการนำข้อมูล มาใช้ในการวิเคราะห์สภาพ
แวดล้อมภายในและภายนอกมีลักษณะการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลการ
ปฏิบัติงานและสถานศึกษามีการพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาเพื่อให้การขับเคลื่อนปรัชญาของ

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จประเด็นคุณลักษณะของ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เรียนพบว่า ไม่บ่งชี้หรือมีคุณลักษณะสู่วิถีความพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ขาดอุดมการณ์ ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน และไม่มีทักษะการติดตามงานอย่างต่อเนื่องซึ่งการกำหนดนโยบายของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นความศรัทธาต่อการดำเนินงาน และมีความสำคัญต่อภาพความสำเร็จของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณญา พิธีพัฒน์ (2558, หน้า 226) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ ต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้าน การจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคณะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ถูกต้อง ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาด้านการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการปฏิบัติงานทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่ประสบความสำเร็จกำหนดแนวทางการพัฒนาและรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องตามหลักทฤษฎีและการปฏิบัติจริงสามารถอธิบายเชิงเหตุผล ของเรื่องที่ศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลสุข หิงคานนท์ (2545, หน้า 55) ที่กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบต้องมีความสัมพันธ์ของ ตัวแปรแบบมีโครงสร้าง สามารถพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ อธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผล ได้อย่างชัดเจนนำไปสู่การสร้างความคิดใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบของบุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 106) และ Keeves (1988, p.560) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนารูปแบบว่าต้องเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างเพื่อนำผลที่ได้ มากำหนดกรอบ แนวคิด และร่างรูปแบบ จากนั้นนำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีกว่าเดิม หากความเชื่อมั่นของรูปแบบ โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ และสุดท้ายจะต้องมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ความมีประโยชน์ของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งกำหนดเป็นหัวข้อการอบรมพัฒนาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาใหม่

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญ ความจำเป็นในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีทักษะชีวิตและความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ประกาศสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและ การบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธิดารัตน์ ศรีชาว. (2557). รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เนาวรัตน์ นาคพงษ์. (2555). “กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง.” วารสารศึกษาศาสตร์. 14(3), หน้า 49.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : วิริยาสาน. ประยงค์ แก่นลา. (2554). “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง.” วารสารการบริหารการศึกษา 5(1), หน้า 61
- พูนสุข หิงคานนท์. (2545). การพัฒนารูปแบบการจ้องค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2547). ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (2554). แนวการดำเนินการสถานศึกษา พอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษานครราชสีมา เขต 5.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องสถานศึกษาแบบ อย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ปีงบประมาณ 2559. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2556). แนวการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). ค้นเมื่อ 7 มกราคม 2560, จาก [http : //www.moe.go.th](http://www.moe.go.th).
- อรัญญา เพิ่มพีรพัฒน์. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

